

VANN OG AVLØP

Frøya kommune

Prosjektplan forvaltningsrevisjon

1 FAKTA OM OPPDRAGET

FORMÅL

Formålet med prosjektet er å undersøke Frøya kommunes praksis for selvkostberegninger og kvalitet på system innen vann og avløp opp mot gjeldende regelverk og anbefalinger.

PROBLEMSTILLINGER

- Er beregningen av selvkostgebyr for vann og avløp i tråd med gitte føringer?
- Er kvaliteten på kommunens vannforsyningssystem i tråd med gitte føringer?
- Er kvaliteten på kommunens avløpssystem i tråd med gitte føringer?
- Følger kommunen opp om private avløpsanlegg er i samsvar med krav i spredt bebygd strøk langs vann og elver?

TIDS- OG RESSURSBRUK

Timeforbruk: 350 timer

Rapport til sekretær: 01.04.2026

OPPDRAGSANSVARLIG REVISOR

Sunniva Tusvik Sæter

sts@revisjonmidtnorge.no

Tlf. 47 63 77 14

2 MANDAT

2.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Frøya kommune bestilte en forvaltningsrevisjon av vann og avløp den 02.04.2025 i sak 14/25. I protokollen framgår det følgende:

Det er særlig spørsmålet om kommunen følger lov og forskrift, eksempelvis på dimensjonering og krav til anlegg og beregning av selvkost som ønskes undersøkt.

Bestillingen er gjort med utgangspunkt i plan for forvaltningsrevisjon, hvor vann- og avløpsforvaltningen er et av de prioriterte prosjektene.

2.2 Bakgrunnsinformasjon¹

Administrativ organisering

På kommunens hjemmeside står det at Frøya har en flat struktur med to beslutningsnivåer.

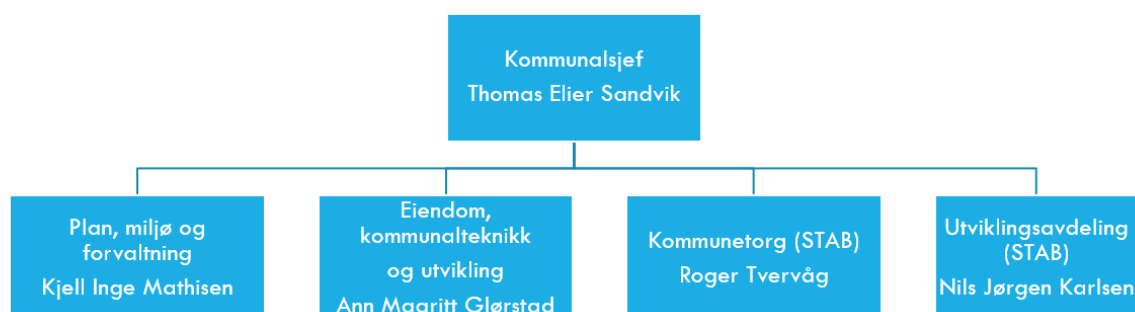

Figur 1. Kommunens overordnede organisasjonskart

Vann og avløp er organisert under samfunn og teknikk. Organisasjonskartet for samfunn og teknikk vises under.

¹ Teksten under nasjonale mål og selvkost er også brukt i andre revisjonsrapporter fra Revisjon Midt-Norge for prosjekter innen vann- og avløp.

SAMFUNN OG TEKNIKK

Figur 2. Organisasjonskart for samfunn og teknikk

Vann og avløp ligger under virksomheten eiendom, kommunalteknikk og utvikling.

På kommunens hjemmeside informeres det også om hvordan kommunen jobber for å hindre forurensning. Her framgår det at blant annet:

Avløpsanlegg som ikke lenger har tilstrekkelig rensegrad i forhold til resipientforhold (forhold i utslippssted) vil få pålegg om å oppgradere. Kartlegging av anlegg ble gjennomført i 2017 i forbindelse med saneringsplan og lokal forurensningsforskrift for Frøya kommune.

I kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027 er det et overordnet mål at Frøya skal ha et rent naturmiljø som grunnlag for en god folkehelse, et stort naturmangfold og en trygg matproduksjon. Det er satt et mål om at Frøya har en kjemisk og biologisk god tilstand på alt vann innen 2021, og dette skal skje gjennom:

- Å delta aktivt i arbeidet med vannforskriften, med fokus på:
 - o Utarbeide kloakkrammeplan, og kartlegging av spredte avløp
 - o Redusere forurensning fra landbruket
 - o Fjerne fiskevandringshindre
- Drikkevannskildene med nedslagsfelt må sikres for at vi kan fortsette å ha tilgang på godt vann.

I kommunens ROS fra 2020 er det flere risikoer innen vann og avløp som er vurdert til å ha høy risiko. Dette er brudd på vannforsyning og bakterier i vannanlegg eller vannforsyning. Det er foreslått noen tiltak, eksempelvis bedre overvåking av ytre påvirkning i nedslagsfeltet (hjort,

husdyr mm.), rutiner i vannanlegg, rutiner for forebygging av legionella i skoler, barnehager og institusjoner. Videre tiltak i form av planer for styrt vannforbruk og avsaltingsanlegg for sjøvann.

Nasjonale mål for vann og helse

Norge har satt mål for å bedre vannkvaliteten. Ett av flere mål er at drikkevannet skal være trygt. Mattilsynet peker på at den største utfordringen for drikkevannet i Norge er distribusjonssystemet. Vannrørene våre er gjennomgående gamle, og utskiftingen går sakte. En av tre liter produsert drikkevann forsvinner i lekkasjer, og når aldri abonnenten. Hull i rørene kan også gjøre at forurensninger blir sugd inn. Sammen med regelverket for drikkevann gir de nasjonale målene føringer for arbeidet med å levere trygt og nok drikkevann. I praksis betyr det at vannverkseierne må sette søkelys på områder som er utpekt som særlig viktige. Eksempler er leveringssikkerhet og utbedring av vannrørene. Vann i nødstilfeller er viktig for kommunens beredskap. Kommunen som vannverkseier må forholde seg til overnevnte krav som er nærmere regulert i drikkevannsforskriften.

I Mattilsynets rapportering av data for vannforsyning beskrives det at 88 prosent av Norges befolkning får drikkevann fra vannforsyningssystemer som forsyner mer enn 50 fastboende.² Videre at 0,59 prosent av ledningsnett for drikkevann ble fornyet i kommunalt eide vannforsyningssystemer i 2023. Det ble også anslått at 29 prosent av drikkevannet lekket ut av vannledningsnett og at 99,7 prosent av befolkningen får drikkevann med tilfredsstillende hygienisk kvalitet.

Kommunen som vannverkseier må forholde seg til overnevnte krav som er nærmere regulert i drikkevannsforskriften. Mattilsynet har oppfølging av vannkvaliteten i Norge. Norge har satt mål for å bedre vannkvaliteten. Målet er at drikkevannet skal være trygt. Mattilsynet peker på at den største utfordringen for drikkevannet i Norge er distribusjonssystemet. Sammen med regelverket for drikkevann gir de nasjonale målene føringer for arbeidet med å levere trygt og nok drikkevann. I praksis betyr det at vannverkseierne må sette søkelys på områder som er utpekt som særlig viktige. Eksempler er leveringssikkerhet og utbedring av vannrørene. Vann i nødstilfeller er viktig for kommunens beredskap.

Selvkost

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg³ gir kommunen myndighet til å kreve inn vann- og avløpsgebyrer. Gebyrene skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader på

² Rapportering av data for vannforsyningssystemer for 2024, Folkehelseinstituttet, [Rapportering av data for vannforsyningssystemer i Norge for 2023](#)

³ Vass- og avløpsanleggslova, Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg

henholdsvis vann- og avløpssektoren. Kommunestyret skal årlig fastsette gebyr for vann og avløp. Kommunens hjemler følger av forurensningsforskriften⁴ kapittel 16. Kommunen kan kreve full eller delvis dekning av sine kostnader til anlegg, drift og vedlikehold av avløpsanlegg, jf. forurensningsloven § 25⁵. Kravene til selvkost er regulert i kommuneloven § 15-1⁶. Der vises det til at gebyrer ikke skal være større enn kostnadene ved å yte tjenesten, for tjenester som er underlagt kravet til selvkost. Selvkostforskriften⁷ redegjør nærmere for kravene til kommunens beregning av samlet selvkost.

Statistikk

Tabell 1. Utvalgte nøkkeltall for kommunalt drikkevann, etter statistikkvariabel, region og år

Selvkostgrad (prosent)	2022	2023	2024
Frøya	100	..	..
Landet uten Oslo	99	98	100
Årsgebyr for vannforsyning ekskl. mva (kr)			
Frøya	4 430	4 380	4 564
Landet uten Oslo	4 204	4 804	5 439
Andel fornyet ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)			
Frøya	0,13	0,10	0,16
Landet uten Oslo	0,62	0,59	0,59
E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)			
Frøya	100	100	100
Landet uten Oslo	99,2	99,1	99,5
Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)			
Frøya	12	12	12
Landet uten Oslo	29,2	29,6	30,2

Kilde: SSBs tabell 11791

⁴ Forurensningsforskriften, Forskrift om begrensning av forurensning

⁵ Forurensningsloven, Lov om vern mot forurensninger og om avfall

⁶ Kommuneloven, Lov om kommuner og fylkeskommuner

⁷ Selvkostforskriften, Forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer

Tabell 2. Selvkost og gebyrer for vannsektoren, etter statistikkvariabel, region og år

Driftsutgifter pr tilknyttet innbygger (kr)	2022	2023	2024
Frøya	2 928	..	..
Landet uten Oslo	1 301	1 460	1 494
Driftsutgifter for produksjon av vann per tilknyttet innbygger (kr)			
Frøya	10	..	..
Landet uten Oslo	516	614	664
Årsgebyr for vannforsyning (ekskl. mva. kr)			
Frøya	4 430	4 380	4 564
Landet uten Oslo	4 204	4 804	5 439

Kilde: SSBs tabell 12218

Markeringen «..» betyr at tallgrunnlag mangler. Da har ikke tallene kommet til SSB eller de er for usikre til å publiseres.

3 PROSJEKTDESIGN

Dette kapitlet redegjør for revisors forslag til løsning av oppdraget.

3.1 Problemstillinger

1. Er beregningen av selvkostgebyr for vann og avløp i tråd med gitte føringer?
2. Er kvaliteten på kommunens vannforsyningssystem i tråd med gitte føringer?
 - Drikkevannskvalitet og informasjon
 - Dimensjonering og distribusjonssystem
 - Internkontrollsystem
 - Sikkerhet og beredskapsplaner
 - Vedlikehold og investeringstakt
3. Er kvaliteten på kommunens avløpssystem i tråd med gitte føringer?
 - Oversikt over avløpsanlegg, samt behov for vedlikehold og oppgradering
 - Rensekrav
 - Distribusjonssystem
 - Vedlikehold og investeringstakt
4. Følger kommunen opp om private avløpsanlegg er i samsvar med krav i spredt bebygd strøk langs vann og elver?
 - Oversikt, tilsyn og inspeksjon av anlegg

3.2 Avgrensing

Vi har avgrenset revisjonen til å se på perioden 2020-2024. Vi vil ikke gjennomføre fysiske befaringer, men undersøke kommunens systemer og dokumentasjon for vann og avløpsområdet.

3.3 Kilder til kriterier

- Vass- og avløpsanleggslova
- Kommuneleien
- Forurensningsloven
- Forurensningsforskriften
- Selvkostforskriften
- Drikkevannsforskriften

3.4 Metoder for innsamling av data

Vi vil benytte ulike metoder for å samle inn data.

Dokumentgjennomgang vil være en sentral metode i gjennomføringen. Dette innebærer en grundig gjennomgang av relevante dokumenter. Vi vil se på beregning og etterkalkyle av selvkost for 2024. Vi vil undersøke selvkostfond for perioden 2020-2024. Vi vil også se på relevante rutiner og dokumenter knyttet til kommunalt vann- og avløp samt for oppfølgingen av private avløpsanlegg. Dokumentgjennomgangen er viktig for å se hvordan kommunen dokumenterer og forankrer planer, rutiner og lignende.

Vi vil også gjennomføre **intervju** med ansatte med ansvar innen vann og avløp, og ansatte med ansvar for selvkost på området. Intervju er egnet for å supplere, forklare og utdype data vi finner i dokumentgjennomgangen.

Vi vil også innhente **statistikk** fra SSB for å belyse kommunens økonomi- og tjenstedata for vann- og avløpstjenesten, og sammenligne disse med KOSTRA-gruppen og landet utenom Oslo. Statistikk vil bidra til å sammenligne Frøyas virksomhet innen vann og avløp med andre.

Dokumentgjennomgangen kan gi et begrenset og statisk bilde, da den ikke nødvendigvis fanger opp de praktiske utfordringene som har oppstått i daglig drift. Intervjuene vil kunne gi innsikt i kommunens praksis, utfordringer og opplevd tjenesteutøvelse. Valgte metoder vil gi en god innsikt i vann og avløp i Frøya kommune. Data innsamlet på denne måten vil til sammen gi oss et tilstrekkelig grunnlag for å kunne vurdere på kriteriene og konkludere på problemstillingene.

4 PROSJEKTORGANISERING

4.1 Prosjektteam

Oppdragsansvarlig revisor	Sunniva Tusvik Sæter
Prosjektmedarbeider	Eirik Gran Seim
Kvalitetssikrer	Arve Gausen
Kvalitetssikrer	Anna Ølnes

4.2 Milepælsplan

Bestillingsdato	11.04.2025
Prosjektplan til sekretær	14.08.2025
Oppstartsmøte	Innen 1. oktober
Datainnsamling ferdig	1. februar 2026
Rapport til uttalelse	4. mars 2026
Rapport til sekretær	1. april 2026

Verdal, 13.08.2025

Sunniva Tusvik Sæter

Oppdragsansvarlig revisor